

W obronie konstytucji. Myśl polityczna wicehrabiego Bolingbroke'a - Maciej Zakrzewski

Henry Saint John wicehrabia Bolingbroke jest jedną z najbardziej charakterystycznych postaci w historii Wielkiej Brytanii. Zarówno jako polityk, jak i jako myśliciel budził on skrajne emocje.

Henry Saint John wicehrabia Bolingbroke jest

jedną z najbardziej charakterystycznych postaci w historii Wielkiej Brytanii. Zarówno jako polityk, jak i jako myśliciel budził on skrajne emocje.

W obronie konstytucji. Myśl polityczna Henry'ego Saint Johna
wicehrabiego Bolingbroke'a

Maciej Zakrzewski

wydawca: Ośrodek Myśli Politycznej

ilość stron: 536

Wstęp

Henry Saint John wicehrabia Bolingbroke jest jedną z najbardziej charakterystycznych postaci w historii Wielkiej Brytanii. Zarówno jako polityk, jak i jako myśliciel budził on skrajne emocje. Wśród znacznej ilości tekstów powstałych na jego temat w przeciągu ponad dwustu lat stosunkowo wiele jest prac stroniczych, atakujących Bolingbroke'a bądź stanowiących jego apologię; tych pierwszych jest o wiele więcej.

Jako polityk był oskarżany o makiawelizm, jako myśliciel polityczny o powierzchowność i instrumentalizm. Niezależnie od ocen formułowanych pod jego adresem, jest on z pewnością postacią niezwykle ważną dla brytyjskiej historii i anglosaskiej myśli politycznej. Był jednym z przywódców partii torysów za panowania królowej Anny Stuart, architektem traktatu w Utrechcie, sekretarzem stanu w służbie Jakuba III, w końcu liderem opozycji wobec rządu Roberta Walpole'a.

Jednak działalność polityczna Bolingbroke'a nie jest głównym przedmiotem książki. O wiele bardziej doniosły jest obszar jego refleksji politycznej. Generalnie podkreśla się jego rolę jako wielkiego reformatora ideologii torysów, który doprowadził do zasymilowania przez tę partię uzasadnień monarchii ograniczonej leżących u podstaw Chwalebnej Rewolucji. Co więcej, jego rozważania dotyczące roli partii politycznych, opozycji parlamentarnej, rządów gabinetowych czy władzy królewskiej czynią go niezwykle ważnym uczestnikiem debaty nad zasadami nowożytnego parlamentaryzmu.

mułowane są w okresie kształtowania się wspomnianych elementów monarchii parlamentarnej. Nieskrępowany dogmatami abstrakcyjnych teorii, Bolingbroke odnosił się krytycznie do zjawiska zdominowania życia publicznego przez „korporacje partyjne”, które w miejsce myślenia o państwie jako całości, skłaniały do postrzegania go tylko jako platformy gry interesów. W obliczu praktycznego zaistnienia urzędu „pierwszego ministra”, który wypierał z przestrzeni politycznej monarchę, Bolingbroke formułował jedną z pierwszych teorii opozycji. W końcu jego niezwykle sugestywny obraz króla-patrioty stanowił ważną inspirację zarówno dla amerykańskich rewolucjonistów, jak i dla

późniejszych pokoleń brytyjskich torysów. Dorobek Bolingbroke'a po dziś dzień stanowi dla wielu badaczy problem interpretacyjny. Jako krytyk nowożytnego kontraktualizmu wskazywany jest chętnie jako jeden z ojców brytyjskiego konserwatyzmu, jednak jego deistyczna argumentacja na rzecz religii naturalnej skłania raczej do lokowania go wśród awangardy intelektualnej oświecenia. Tę drugą perspektywę podzielał niechętny wicehrabiemu Edmund Burke, który gotów był zestawić go z myślicielami pokroju Rousseau. To napięcie pomiędzy perspektywą zachowawczą a oświeceniową w myśli Bolingbroke'a stanowi kolejne, ważne dla historyków doktryn politycznych jak i osób interesujących się dziejami konserwatyzmu, zagadnienie powracające na kartach tej pracy. Wiele osób radą i pomocą przyczyniło się do powstania niniejszej pracy, za co serdecznie im dziękuję. W sposób szczególny chciałem podziękować mojemu promotorowi, prof. dr. hab. Bogdanowi Szlachcie za wieloletnią pomoc i inspirację naukową, recenzentom dr. hab. Tomaszowi Tulskiemu i dr. hab. Arkademu Rzegockiemu oraz Pani Martynie Mireckiej z Uniwersytetu St. Andrews za wytrwałą i krytyczną lekturę, cenne uwagi oraz wszelką pomoc źródłową.

przeczytaj spis treści książki

przeczytaj fragment pierwszego rozdziału książki